

Yksityinen, puolijulkinen ja julkinen tila lasten turvallisuutta koskevissa näkemyksissä

TERHI TUUKKANEN

Artikkelissa tarkastellaan lasten näkemyksiä turvallisuutta edistävästä ja heikentävistä tekijöistä yksityisessä, puolijulkisessa ja julkisessa tilassa. Turvaa lasten elämään tuovat yksityinen tila ja arjen perusasiat, mutta lapset näkevät ympärillään myös useita turvallisuutta heikentäviä asioita. Julkinen tila näyttäytyy lapsille aikuisten hallitsemana tilana.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Covid-19-pandemia, kiihtyvä ilmastonmuutos ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat tehneet turvallisuudesta päivänpolttavan yhteiskuntapoliittisen kysymyksen. On puhuttu jopa sosiologi Ulrich Beckin 1980-luvulla esittelemän riskiyhteiskunta-ajattelun paluusta (Lahti 2020), jossa niin poliittiset päätöksentekijät kuin yksittäiset ihmiset miettivät, miten erilaisia riskejä voidaan hallita ja välttää (Beck 1992). Vaikka Suomea pidetään verrattain turvallisena maana, edellä mainituilla tapahtumilla on ollut monenlaisia vaikutuksia suomalaisten – ja myös täällä kasvavien lasten – elämään.

Sosiologisesta näkökulmasta turvallisuutta koskevien ilmiöiden vaikutuksia sävyttävät erilaiset siirtymät julkisesta yksityiseen tilaan tai yksityisestä julkiseen tilaan. Esimerkiksi covid-19-pandemian aikaiset rajoitukset siirsivät lapset julkisista tiloista, kouluista ja harrastuksista yksityisiin tiloihin eli koteihin, millä oli vaikutusta lasten ja nuorten hyvinvointiin (Valtioneuvosto 2021). Ilmastonmuutoksen etenemistä voi pitää esimerkiksi siirtymisestä yksityisestä julkiseen tilaan, kun sellaisetkin lapset ja nuoret, jotka eivät muuten osoittaisi aktiivisesti mieltään, ovat ottaneet julki-

sesti kantaa ilmastopolitiikkaan (Wahlström ym. 2019). Riskiyhteiskunnassa – tai Hille Koskelan (2009) mainitsemassa turvayhteiskunnassa – luodut mielikuvat siitä, mikä on turvallista ja mikä turvatonta ohjaavat näkemystä siitä, milloin lasten on hyvä pysyä yksityisessä tilassa ja milloin he voivat tulla julkiseen tilaan.

”Yksityisen” ja ”julkisen” tilan välistä jaottelua pidetään yhtenä keskeisenä näkökulmana länsimaaisessa yhteiskuntaa, politiikkaa ja jokapäiväistä elämää koskevassa sosiologisessa analyysissä. Jeff Weintraubin (1997) mukaan jaottelu juontaa juurensa antiikin aikaan, jolloin Aristoteles puhui kotitaloudesta yksityisenä ja poliittisesta yhteisöstä julkisena tilana. Sittenkin yksityistä ja julkista tilaa on määritelty monin eri tavoin. Määritelmiä yhdistää ajatus siitä, että yksityinen on jotakin henkilökohtaista tai piilossa olevaa, kun taas julkinen on näkyvää, sosiaalista, yhdessä olemista ja toimimista, ja joidenkin määritelmien mukaan myös poliittista (Weintraub 1997). Myöhemmin tutkijat ovat puhuneet lisäksi yksityisen ja julkisen tilan välissä olevasta ”puolijulkisesta” tilasta, joka kuvaa läheistä ja tuttua yhteisöä ja paikallisuutta (Harden 2000; Wyness 2014).

Tässä artikkelissa tarkastelen 6–16-vuotiaiden suomalaislasten näkemyksiä turvallisuutta edistä-

vistä ja heikentävistä tekijöistä. Artikkelin perustuu yhdessä päiväkodissa ja kahdessa koulussa alkuvuodesta 2022 kerättyyn aineistoon. Artikkeleissa vastaan kysymykseen, miten lapset hahmottavat turvallisuutta suhteessa yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen tilaan. Hyödynnän tarkastelussa myös riski- ja turvayhteiskunnan käsitteitä. Artikkelin tarkoituksena on tuoda lasten näkemyksiä ajankohtaiseen, turvallisuutta koskevaan yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Tuon tieteelliseen keskusteluun uuden näkökulman, jossa turvallisuutta tutkitaan lasten näkökulmasta ja jossa teoriaa yksityisestä, puolijulkisesta ja julkisesta tilasta hyödynnetään lasten turvallisuutta koskevien näkemysten tarkastelussa.

Yksityinen, puolijulkinen ja julkinen tila lasten elämässä

Yksityinen, puolijulkinen ja julkinen tila ovat käsitteitä, joille ei ole yksiselitteistä määritelmää. Jeff Weintraub (1997) painottaa, että kyse on käsitteistä, jotka saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa: jos yksityisellä viitataan johonkin piilossa olevaan, julkinen on avointa tai jos yksityisellä viitataan yksilölliseen, julkinen on kollektiivista. 1900-luvulla useat sosiologit pohtivat käsitteiden tarkoitusta. Jürgen Habermas (1974) ja Hannah Arendt (1958) näkivät julkisen tilan sellaisena sosiaalisen elämän tilana, jossa ihmiset keskustelivat ja toimivat yhdessä muodostaen julkisen mielipiteen, kun taas yksityinen tila näyttäytyi heille kansalaisyhteiskuntana, yksilön henkilökohtaisena elämänä, perheenä ja kotina.

Siinä missä Habermas ja Arendt yhdistivät julkiseen tilaan myös poliittisen ulottuvuuden, useat muut sosiologit näkivät julkisen tilan laajemmin sosiaalisen elämän tilana. Esimerkiksi Philippe Ariès (1962) määritteli *Centuries of Childhood* -teoksessaan julkisen tilan laajasti yhteiseksi elämiseksi ja olemiseksi. Hän kuvasi teoksessaan yksityisessä ja julkisessa tilassa tapahtunutta muutosta, jossa julkisina tapaamispaikkoina pidetyt kodit muuttuivat modernisaation myötä yksityisiksi tiloiksi. Erving Goffman (1959) puolestaan vertasi ihmisten välistä vuorovaikutusta näytelmään, jossa ihmiset toimivat yhtä aikaa sekä näyttelijöinä että yleisönä. Hänen keskeinen ajatuksensa oli, että muiden ihmisten joukossa olemme ”näyttämöllä”, julkisessa tilassa, jossa pyrimme luomaan itsestämme haluamaamme vaikutelmaa. Sen sijaan näyt-

tämön takaosa kuvaa yksityistä tilaa, jossa voimme olla rennosti oma itsemme. (Goffman 1959.)

Vaikka yksityistä ja julkista tilaa koskevia määritelmiä on kritisoitu esimerkiksi epäselvyydestä sen osalta, mitä yksityinen ja julkinen tila lopulta tarkoittavat (Weintraub 1997), jaottelua on käytetty myös lapsia koskeissa tarkasteluissa. Kun perinteisesti lasten on nähty olevan yksityisessä tilassa, poissa julkisesta ja poliittisesta tilasta, on ymmärrys lapsista yhteiskunnallisina toimijoina lisääntynyt 1900-luvun loppupuolella tapahtuneen sosiologisen lapsuudentutkimuksen nousun myötä (James ym. 1998). Samalla julkisen ja yksityisen tilan väliset rajat ovat hälventyneet lasten elämässä. Nykyisin lasten tunnistetaan olevan aktiivisia toimijoita myös julkisessa tilassa. He ovat esimerkiksi innokkaita kuluttajia, digitaalisen teknologian käyttäjiä ja osallistujia yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja poliittisessa päätöksenteossa. (Wyness 2014.) Julkisen tilan avautuessa lapsille myös käsitys perheestä yksityisenä tilana on kokenut murroksen. Perhe ei enää merkitse entiseen tapaan yksityistä tilaa, vaan lapsesta on tullut oma yksikkönsä yksityistä tilaa tarkasteltaessa (Wyness 2014). Tästä hyvänä esimerkkinä on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen¹ mukainen lapsen oikeus yksityisyyteen, joka rajoittaa vanhempienkin valtaa puuttua lapsen yksityisyyteen, esimerkiksi julkaista lapsia koskevia tietoja ja kuvia sosiaalisessa mediassa.

Yksityisen ja julkisen tilan lisäksi on puhuttu puolijulkisesta tilasta, jolla on viitattu yksityisen ja julkisen tilan väliseen harmaaseen alueeseen (Harden 2000; Wyness 2014). Jeni Harden (2000) viittaa puolijulkisella tilalla fyysisesti paikalliseen piiriin eli lapsille tuttuihin ihmisiin ja paikkoihin, jotka ovat lähellä heidän kotiaan. Tällaisia ovat esimerkiksi naapurusto, koulu ja oma katu tai kylä. Michael Wyness (2014) yhdistää puolijulkiseen tilaan myös sosiaalisen median, jossa yksityinen ja julkinen yhdistyvät, kun lapset yhtäältä hakevat yksityisyyttä aikuisilta ja toisaalta pitävät yhteyttä kavereihin ja vertaisiin. Wyness toteaa, että uusien ilmiöiden myötä muuttuvista julkisesta ja yksityisestä tilasta ei tulisikaan enää puhua dikotomisesti, vaan tulisi tunnistaa, että asiat, paikat ja verkostot voivat sijoittua yksityisen ja julkisen välille.

Lasten turvallisuuden kannalta yksityisen ja julkisen tilan välisen rajan hälventyminen on ollut mullistava asia. Siinä missä viattomien ja suojelta-

1 <https://lapsiasia.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus>

vien lasten elämä oli aiemmin yksityisessä tilassa, lapset nähdään nyt itsenäisinä ja aktiivisina toimijoina, jotka tuottavat omalta osaltaan myös turvallisuutta tai turvattomuutta (Harden 2000; Koskela 2009). Julkisen tilan avautuminen lapsille on tuonut mukanaan paljon mahdollisuuksia, mutta myös harmeja. Nykyisin lapsilla on yhä useammin mahdollisuus osallistua turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon ja tulla siten osaksi julkista tilaa. Tästä hyvänä esimerkkinä on ilmastolain uudistuksen valmistelu, jossa selvitettiin lasten ja nuorten näkemyksiä.² Toisaalta esimerkiksi ilmastotoivistinuorten kokemaa häirintää, sosiaalisessa mediassa lapsia uhkaavat hyväksikäyttäjät ja julkisissa tiloissa tapahtuva nuorten keskinäinen väkivalta ja huumeidenkäyttö ovat tehneet näkyväksi julkiseen tilaan liittyviä turvallisuusongelmia.

Lapset ovat lukuisissa aiemmissa tutkimuksissa kokeneet perheen ja kodin tuovan heille turvaa (Harden 2000; Smith 2014; Tuukkanen 2022). Toisaalta yksityiseen tilaan liittyy turvallisuusriskejä. Esimerkiksi kotona tapahtuva lapsen kaltoinkohtelu voi jäädä pahimmillaan huomaamatta (Ahmed ym. 2022). Kaltoinkohtelun riskiin viitaten Kylie Smith (2014) on problematisoinut kodin ja perheen suurta merkitystä lasten turvallisuuden tunteen kannalta. Jos lasten kokemaa turvallisuutta rajoittaa vain kotiin ja omiin vanhempiin – usein vieläpä lukkojen ja aitojen taakse – ulkoinen maailma voi näyttäytyä lapsille turvattomana (Smith 2014). Turvallisuutta koskevissa tutkimuksissa onkin korostettu lasten oman toimijuuden merkitystä: aikuisten tulisi mahdollistaa lasten toimijuus esimerkiksi arvostamalla lasten näkemyksiä ja tekemällä valituskanavista riittävän lapsiystävällisiä (Moore 2017).

Yksityisen ja julkisen tilan rajojen hälveneminen on muuttanut aikuisten roolia lasten turvallisuuden takaajina. Lähtökohtaisesti aikuisten kuuluu edelleen huolehtia lasten perusturvallisuudesta, mutta julkisen tilan avautuminen lapsille on painottanut yhä enemmän lasten omien valmiuksien merkitystä ja turvataitokasvatuksen roolia (Harden 2000; Tuukkanen 2022). Aikuiset vaikuttavat lasten turvallisuuteen myös asettamalla ehtoja sille, milloin lasten kuuluu olla yksityisessä tilassa ja milloin on sopivaa ja turvallista tulla julkiseen tilaan (Livingstone 2005). Esimerkkejä tästä ovat lasten sosiaalisen median käytön rajoittaminen tai kotiintuloajat. Myös esimerkiksi lainvalmistelus-

sa aikuiset määrittävät, mitkä ovat sellaisia asioita ja tilanteita, joissa lasten mielipiteitä selvitetään ja huomioidaan. Ilmastolain valmistelussa nuorten mielipiteitä selvitettiin, kun taas covid-19-pandemian myötä tehtyjen rajoitusten suunnittelussa niitä ei selvitetty tai huomioitu (Valtioneuvosto 2021).

Lasten turvallisuudesta puhuttaessa ei voida ohittaa riskiyhteiskunnan käsitettä, jonka Beck (1992) määritteli yhteiskunnaksi, jossa keskiössä ovat yhteiskunnan itsensä tuottamien riskien hallinta ja ehkäisy. Koskelan (2009) mukaan riskiyhteiskunnasta on siirrytty turvayhteiskuntaan, jossa riskit eivät ole riskiyhteiskunnan määritelmän tavoin vain etäisiä ja ulkopuolelta tulevia, vaan arkeen tunkeutuvia ”lähiriskejä”, jolloin uhkakuvat liittyvät toisiin ihmisiin. Turvallisuuden edistämisen nähdään tällöin olevan jokaisen oma valinta. (Koskela 2009.) Lasten näkökulmasta molemmat luonnehdinnat yhteiskunnasta ovat tunnistettavia. Esimerkiksi Nuorisobarometrin mukaan vain 38 prosenttia nuorista näkee maailman tulevaisuuden optimistisesti, mikä kertoo siitä, että nuoret tunnistavat omaa elämäänsä laajempia riskejä (Kiilakoski & Laine 2022). Omaan arkeensa liittyen lapset ovat tuoneet esille pelkoja, jotka liittyvät esimerkiksi tuntemattomiin ihmisiin (Harden 2000), huumeidenkäyttöön (Elsley 2004) ja väkivaltaan (Tuukkanen 2022). Vaikka riskin käsitettä on kritisoitu nuorten näkökulmasta esimerkiksi sen kielteisestä merkityksestä (Austen 2009), lasten turvallisuuden edistämässä on paljolti kyse juuri yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen tilaan sisältyvien riskien arvioinnista ja turvallisuutta koskevien valintojen tekemisestä. Tässä artikkelissa tarkastelen 6–16-vuotiaiden suomalaislasten näkemyksiä turvallisuutta edistävästä ja heikentävistä tekijöistä yksityisessä, puolijulkisessa ja julkisessa tilassa.

Tutkimuksen toteutus

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto kerättiin lapsiasiavaltuutetun Nuoret neuvonantajat -toimintamallin avulla. Kyse on toiminnasta, jossa lapsiasiavaltuutettu osana lakisäateistä tehtäväänsä pitää yhteyttä lapsiin ja nuoriin, tapaa ja keskustelee heidän kanssaan ajankohtaisista teemoista ja välittää heidän ajatuksiaan esimerkiksi päätöksentekijöille ja lasten parissa työskenteleville. Periaatteena tapaami-

2 <https://ym.fi/ilmastolain-uudistus>

sisä on antaa tilaa erilaisten ja eri puolilla Suomea asuvien lasten näkemyksille ja kokemuksille. Keskustelua voidaan tukea toiminnallisilla menetelmillä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin tapaamalla kolme eri lasten ryhmää ja keskustelemalla heidän kanssaan turvallisuudesta. Tapaamiset järjestettiin Jyväskylässä, Vaasassa ja Luhangassa tammi-toukokuussa 2022. Jyväskylässä tapaamiseen osallistui 21 lasta yhden päiväkodin kahdesta esiopetusryhmästä. Vaasassa tavattiin 18 oppilasta yhden yläkoulun 7.–9.-luokilta. Luhangassa tapaamiseen osallistui 13 oppilasta yhden alakoulun 5.–6.-luokilta. Yhteensä kolmeen tapaamiseen osallistui siis 52 lasta, jotka olivat 6–16-vuotiaita. Lasten taustatietoja ei tapaamisissa kysytty, koska tarkoituksena oli ainoastaan selvittää lasten ajatuksia turvallisuudesta, ei tehdä vertailua sen osalta, miten eri lapset turvallisuuden hahmottavat. Tapaamiset järjestettiin Nuoret neuvonantajat -toimintamallin mukaisesti siellä, missä lapset ovat, tässä tapauksessa päiväkodissa ja kouluissa. Tapaamisissa oli mukana myös lasten opettajia tai ohjaajia. He eivät kuitenkaan osallistuneet keskusteluun.

Tapaamisista sovittiin päiväkodin ja koulujen johtajien sekä opettajien kanssa. Esi- ja alakoululaisten huoltajille lähetettiin ennen tapaamisia tiedotekirje, jossa kerrottiin mahdollisuudesta kielittää lapsen osallistuminen tapaamiseen ilmoittamalla siitä opettajalle. Yläkoululaisten huoltajille ei lähetetty tiedotekirjettä, koska 14–16-vuotiaiden ajateltiin kykenevän itsenäisesti päättämään tutkimukseen osallistumisesta. Lapset osallistuvat tapaamisiin osana päiväkodin ja koulujen toimintaa. Kukin lapsi sai itse määrittää, kuinka paljon hän haluaa osallistua keskusteluun ja lapsi sai halutessaan olla ainoastaan kuuntelijan roolissa.

Ennen tapaamisia opettajat kertoivat lapsille yleisesti, mistä tapaamisissa on kyse. Lisäksi esikoululaisia pyydettiin ennen tapaamista piirtämään kuva turvallisuudesta paikasta. Ennakkoon valmisteltiin myös turvallisuusteemaiset kysymysrungot. Esikoululaisten kanssa pohdittiin, mitä lapsi tarvitsee, jotta hänellä on turvallinen olo, millainen on turvallinen paikka ja ihminen, mikä lapsia pelottaa ja mikä vie pelon pois. Lisäksi tapaamisissa käytiin läpi lasten tekemät piirroksat siten, että kukin sai kertoa omasta piirroksestaan. Tapaamisissa piirroksia käytettiin välineenä herättää lasten kanssa keskustelua turvallisuudesta. Piirroksiin liittyviä kertomuksia käytettiin myös tutkimuksen analyysissa.

Ala- ja yläkoululaisten tapaamisia varten valmistellussa kysymysrungossa oli kolme teemaa: turvallisuuden määritelmä ja merkitys, turvallisuuden ja turvattomuuden kokemukset sekä turvallisuuden edistäminen. Kysymyksillä haluttiin selvittää esimerkiksi seuraavia asioita: mitä turvallisuus lasten mielestä tarkoittaa; millaiset asiat tuovat lapsille turvallisen olon ja millaiset asiat pelottavat heitä; kuinka turvallisena lapset näkevät oman koulunsa, paikkakuntansa ja maailman; mitä pitäisi tehdä, jotta lapsilla olisi turvallisempi olo ja kenen kuuluu huolehtia lasten turvallisuudesta.

Tutkijoilla oli keskusteluissa aktiivinen rooli, sillä he jakoivat puheenvuoroja, kannustivat hiljaisempia lapsia osallistumaan, esittivät tarkentavia kysymyksiä ja pyrkivät luomaan rentoa ja turvallista keskusteluympäristöä. Keskusteltava teema oli sensitiivinen, joten tutkijat olivat valmistautuneet ohjaamaan lapsia ottamaan tarvittaessa yhteyttä apua tarjoaviin ammattilaisiin. Kukaan lapsista ei kuitenkaan tuonut tapaamisissa esille tällaista tarvetta. On mahdollista, että avun tarve ilmenei vasta keskustelun jälkeen – siksi olikin tärkeää, että keskusteluissa olivat mukana lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset.

Ala- ja yläkoululaisten tapaamisissa osallistujat jaettiin pieniin ryhmiin, joissa he saivat ensin keskustella heille esitetyistä kysymyksistä ja kirjata ajatuksiaan ylös. Tämän jälkeen pienryhmissä käyty keskustelut käytiin läpi yhdessä keskustellen. Yhdessä käydyt keskustelut ala- ja yläkoululaisten sekä esikoululaisten kanssa tallennettiin analyysia varten ja tallenteet hävitettiin litteroinnin jälkeen. Litteraatioihin ei merkitty lasten oikeita nimiä tai henkilökohtaisia tunnistetietoja. Oppilaiden pienryhmissä tekemät muistiinpanot kerättiin myös talteen analyysia varten. Tapaamisista kirjoitettiin lyhyet muistiot, jotka lähetettiin tapaamisten jälkeen oppilaiden kommentoitaviksi. Oppilailta ei tullut muistioihin kommentteja. Tämän jälkeen muistiot vietiin lapsiasiavaltuutetun verkkosivulle. Esikoululaisten ja alakoululaisten tapaamisissa käytettiin suomen kieltä ja yläkoululaisten tapaminen pidettiin ruotsin kielellä. Tulososiossa esitetyt sitaatit yläkoululaisten tapaamisesta ovat tutkijan kääntämiä.

Analyyysi

Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistoa analysoitiin aineistolähtöisesti. Ensimmäisen vaiheen tuloksena syntyi kaksi luokkaa:

turvallisuutta heikentävät asiat ja turvallisuutta edistävät asiat. Tämän jälkeen kaksijakoiseen luokitteluun sijoitetut lasten esille tuomat asiat luokiteltiin lisäksi kolmeen luokkaan: yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen tilaan. Tässä vaiheessa analyysia ohjasi aiemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta luotu ymmärrys näiden tilojen merkityksestä. Yksityisellä tilalla tarkoitetaan lasten henkilökohtaista elinpiiriä. Siihen kuuluvat ne ihmiset, paikat ja asiat, jotka ovat välitön osa lasten elämää. Puolijulkisella tilalla viitataan lasten lähellä oleviin ihmisiin, paikkoihin ja yhteisöihin, jotka ovat lapsille tuttuja. Vaikka kyse ei ole täysin avoimesta tilasta, puolijulkisen tilan erottaa yksityisestä tilasta sen sosiaalinen ja näkyvä luonne. Julkisella tilalla tarkoitetaan näkyvää, lasten henkilökohtaista ja paikallista elinpiiriä kauemmaksi ulottuvaa tilaa. Analyysin lopputuloksena syntyi kuusijakoinen luokittelu, jonka sisältämät asiat esitellään tulososiossa (taulukko 1).

Tulokset

Lapset rakentavat turvallisuutta koskevia näkemyksiään monin tavoin suhteessa yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen tilaan (taulukko 1). Kokonaisuutena lapset kuvasivat yksityistä tilaa turvallisenä, kun taas julkinen tila näyttäytyi lapsille turvattomana tai ainakin osittain turvattomana. Tilat painottuivat hieman eri tavoin eri-ikäisten lasten kerronnassa. Esiopetusikäiset lapset puhuivat lähes yksinomaan yksityiseen tilaan liittyvistä asioista. Ala- ja yläkoululaisten keskusteluissa sen sijaan tuli esille kaikkiin tiloihin liittyviä asioita. Paikkakunnittain merkittäviä painotuseroja ei ollut. Tarkempaa tilajäsennysten vertailua lasten iän tai paikkakunnan mukaan ei ollut mahdollista tehdä aineistonkeruutavasta johtuen.

Koti, läheiset, rutiinit ja toimintavalmiudet lasten yksityisen tilan turvana

Lasten kanssa käydyt keskustelut osoittivat, että yksityinen tila näyttäytyy lapsille turvallisenä. Kun lapsilta kysyttiin turvaa tuovista asioista, painottuivat heidän vastauksissaan esimerkiksi koti, läheiset ihmiset, kuten vanhemmat ja sisarukset sekä arkiset toiminnot ja rutiinit, kuten syöminen ja nukkuminen: ”minulle turvallisen olon tuo hyvät ja huolehtivat vanhemmat ja että on ruokaa”. Turvallisen ihmisen kuvailtiin antavan hellyyttä, esimerkiksi ottavan syliin, sekä olevan huolehtiva

ja ystävällinen. Pienille lapsille turvallista oloa toivat myös lelut ja leikkiminen, kun taas vanhemmat lapset kertoivat harrastusten ja mieluisan tekemisen tuovan turvaa.

Lasten vastaukset kuvastavat Goffmanin (1959) ajatusta yksityisestä tilasta kulissien takaisena tilana, näyttämön takaosana, jossa voi rentoutua ja tehdä itseä kiinnostavia asioita. Se on paikka, jossa ei tarvitse tehdä ”kasvotyötä”: ympärillä ei ole ihmisiä, joille pitää esiintyä, vaan ”voi olla oma itsensä, eikä tarvitse ajatella samalla tavalla kuin muut”, kuten yksi lapsista kiteytti turvallisuuden merkityksen. Tulokset vahvistavat aiempia tutkimustuloksia, joiden mukaan läheiset, tutut ja luotettavat ihmiset tuovat lapsille turvaa (Katz ym. 2017; Ahmed ym. 2022) kodin, arjen rutiinien ja ennustettavuuden lisäksi (Smith 2014; Robinson & Graham 2020). Läheisissä ihmissuhteissa lapsille tuo turvaa arvostetuksi tulemisen kokemus ja se, että he voivat kertoa mahdollisista turvattomuuden kokemuksista jollekin (Robinson & Graham 2020).

Lapset toivat esille myös yksityiseen tilaan liittyviä pelottavia asioita. Lapset kertoivat pelkäävänsä esimerkiksi kummituksia ja pimeyttä nukkumaan mennessä tai yöllä, tai outoja ääniä silloin, kun on yksin kotona. Lapset tunnistivat, että pelot eivät ole rationaalisia, sillä esimerkiksi kummituksia ei ole olemassa, mutta ne kuitenkin pelottavat: ”mua pelottaa myös kummitukset, vaikka niitä ei oo olemassa”. Lapsen vastaus kuvastaa turvattomuuden luonnetta: se voi Koskelan (2009) mukaan liittyä todelliseen asiaan tai olla mielikuvituksen tai median muovaama sosiaalinen konstruktio. Koska turvattomuuden tunne on aina kokijalleen varsin todellinen, sitä ei tulisi koskaan vähätellä riippumatta siitä, liittyykö pelko johonkin todelliseen vai kuviteltuun. Turvattomuus tunteena voikin lopulta olla suurempi sosiaalinen ongelma kuin turvattomuus laskennallisena riskinä. (Koskela 2009.)

Pelottavissa tilanteissa lapsille toi turvaa myös kyky ja valmius toimia itse. Esimerkiksi pimeän pelottaessa lapset kertoivat lisäävänsä valaistusta, menevänsä vanhempien sänkyyn tai ottavansa unilelun kainaloon. Toimijuuden merkitys lasten turvallisuuden kannalta on tunnistettu aiemminkin. Tim Mooren (2017) sekä Sally Robinsonin ja Anne Grahamin (2020) tutkimuksissa lapset itse kertoivat riittävän tiedon, omien toimintavalmiuksien sekä aikuisten toiminnan näiden parantamiseksi olevan keskeisiä heidän turvallisuutensa

Taulukko 1. Lasten esille tuomat turvallisuutta heikentävät ja edistävät asiat luokiteltuna yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen tilaan

	Yksityinen tila	Puolijulkinen tila	Julkinen tila
Turvallisuutta heikentävät tekijät	• Kummitukset • Pimeys • Oudot äänet	• Kiusaaminen • Esiintymiset ja kokeet koulussa • Poliisin vähäiset resurssit	• Autojen ylinopeudet • Aggressiiviset koirat • Huumeiden käyttö • Pimeys • Tuntemattomat ihmiset • Sota Ukrainassa • Ilmastomuutos • Nälänhätä • Asunnottomuus • Lapsikauppa • Mielenterveysongelmat • Aseet
Turvallisuutta edistävät tekijät	• Koti • Läheiset ihmiset (hellyys, huolenpito) • Arjen toiminnot ja rutiinit • Lelut ja leikki • Harrastukset • Kyky toimia itse	• Hyväksyntä erilaisuutta kohtaan • Ammattilaiset • Ilmainen terapia	• Vallanvaihto Venäjällä • Nälänhädän tiedostaminen • luonnonsuojelu • Oikeanlainen ilmasto- ja sosiaalipolitiikka

edistämisen kannalta. Lasten toimijuuden merkitys korostuu yksityisessä tilassa, sillä turvallisuutta heikentävät tekijät voivat jäädä piiloon ilman lasten omaa valmiutta tuoda asioita muiden ihmisten ja ammattilaisten tietoon. Tällöin on vaarana, että lapset jäävät ilman tarvittavaa apua ja tukea.

Tässä tutkimuksessa lapset eivät tuoneet esille arkaluonteisia asioita, jotka voivat heikentää lasten turvallisuutta yksityisessä tilassa. Esimerkiksi Lapsiuhritutkimuksen perusteella tiedetään, että 48 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista on kokenut henkistä perheväkivaltaa vanhempien taholta joskus tai usein (Mielityinen ym. 2023). Syyinä sille, etteivät nämä asiat tulleet esille lasten kanssa käydyissä keskusteluissa, voi olla käytetty menetelmä. On selvää, että arkaluonteisista turvallisuuteen liittyvistä asioista ja ongelmista ei välttämättä haluta kertoa ja keskustella muiden lasten kuullen. Yllättävää sen sijaan on se, että digitaalisen ympäristön rooli ei tullut aiemmista tutkimuksista poiketen millään tavalla esille lasten keskusteluissa turvallisuudesta (esim. Harden 2000). Aiemmissa tutkimuksissa digitaalisen ympäristön vaikutusta lasten elämän laajenemiseen yksityisestä julkiseen tilaan on pidetty suurena (Livingstone 2005).

”Kasvotyö” ja luottamus viranomaisiin puolijulkisen tilan määrittäjinä

Lapset kertoivat keskusteluissa puolijulkisista asioista ja tiloista, jotka näyttäytyivät lapsille osittain turvattomina. Lapset kuvasivat esimerkiksi puolijulkiseksi määriteltä kouluaan turvalliseksi, vaikka toisaalta kiusaamista tiedettiin esiintyvän: ”koulu tuntuu turvalliselta, mutta kiusaamista varmasti tapahtuu.” Keskusteluissa lapset eivät halunneet kertoa kiusaamisesta enempää, mikä kertonee siitä, että se ei kohdistunut suoraan heihin tai he kokivat keskustelutilanteen epäsovivana avata mahdollisia omia kiusaamiskokemuksia muiden lasten kuullen. Osa lapsista oli myös sitä mieltä, että oma koulu on turvallinen, mutta muut koulut eivät ole yhtä turvallisia. Tämä kuvastaa hyvin tuttuuden merkitystä turvallisuuden kokemukselle: vaarojen ja riskien koetaan usein olevan ”ulkopuolella” eli siellä, mikä on itselle vierasta (Harden 2000). Sen sijaan ”sisäpuoli” koetaan turvallisempaan, vaikka siellä tunnistettaisiin samoja riskejä kuin ”ulkopuolella”.

Koulussa lapset kertoivat pelkäävänsä myös esiintymisiä ja kokeita. Pelko liittyi niissä epäonnistumiseen: erään oppilaan sanoin ”että jos mokaa enkun kokeessa (...) ei pääse luokalta”. Goffmanin teoriaan peilaten kyse on kasvojen menettämisen pelosta. Kasvot ovat ”hyväksytytjen so-

siaalisten määreiden kautta syntyvä kuva minästä”, ja sen olemassaolo saa ihmisen tuntemaan olonsa luottavaiseksi ja turvalliseksi. Ihmisellä on tarve säilyttää kasvonsa, ja niiden menettäminen tai puuttuminen vahingoittaa hänen tunteitaan ja luo turvattomuutta. (Goffman 2012, 23–27.) ”Kasvotyö” on rankkaa, sillä lapset joutuvat tekemään sitä koulussa jatkuvasti, kuten katkelma erään lapsiryhmän muistiinpanoista osoittaa: ”Se, tuntuuko koulu turvalliselta, vaihtelee henkilön mukaan ja se riippuu myös siitä, millaisia toiset ovat sinua kohtaan. Tunteet vaihtelevat päivittäin.”

Kasvojen menettämisen pelko voi johtaa sosiaalisten tilanteiden pelkoon, jolloin nuori pelkää nolestumista ja toisten kielteisiä reaktioita (Ranta 2021). Turvallinen yksinäisyys saattaa näyttää houkuttelevammalta kuin sosiaalisiin kohtaamiin liittyvät vaarat (Goffman 2012). Turvallisuutta edistävänä asiana lapset toivatkin esille toisten ihmisten hyväksynnän ja kunnioituksen lisäämisen sekä syrjinnän ehkäisemisen: ”Enemmän hyväksyntää erilaisuutta kohtaan, ei syrjintää.” Lapset myös toivoivat, että ”uskalletaan tehdä aloitteita toisiin ihmisiin tutustumiseksi”.

Turvaa lapsille toivat heidän turvallisuutensa edistämiseksi työskentelevät ammattilaiset. Lapset kertoivat opettajien, koko koulun henkilökunnan, poliisien, vartijoiden, koulukuraattorien, terveydenhuoltohenkilöstön ja hätäkeskuksen auttavan heitä tarvittaessa. Turvallisuutta edistävien viranomaisten vahva rooli näkyi lasten vastauksissa monin tavoin. Kun heiltä kysyttiin, mitä pitäisi tehdä, jotta lapsilla olisi turvallisempi olo koulussa, vastasi eräs lapsi ”no palkata turvavartijat”. Toisaalta lapset toivat esille palvelujen saatavuuden ja resurssit. Turvallisuutta edistävänä asiana lapset näkivät ilmaisen terapian, kun taas turvallisuutta heikentävät poliisin vähäiset resurssit, kuten alla oleva aineistokatkelma osoittaa.

Tutkija: Mitä mieltä te ootte, voiko poliisi auttaa?

Lapset: Joo välillä.

Lapsi 1: Jos ne jaksaa. Ne on nykyään vähän nuukia, ne ei taho tulla enää joka paikkaan.

Tutkija: Miksei ne jaksaa tulla joka paikkaan?

Lapsi 1: Niitä on niin vähän.

Lasten vastaukset kertovat yhtäältä heidän luottamuksestaan ammattilaisiin, minkä on todettu myös aiemmissa tutkimuksissa olevan suomalaisten lasten keskuudessa kansainvälisestikin verraten vahvaa (Mehtäläinen ym. 2017). Toisaalta se, että lapset tunnistavat monia heidän turvallisuuttaan edistäviä viranomaisia osoittaa, miten Koske-

lan (2009) tarkastelema turvayhteiskunta näkyy lasten elämässä. Turvayhteiskunnassa kasvatustilofosten kysymysten ratkaiseminen ei enää kuulu yksinomaan vanhemmille, vaan lasten elämään puuttuvat viranomaiset, jotka yhdessä pyrkivät takaamaan lasten turvallisuutta. Turvallisuudesta on tullut lasten kasvatuksessa itseisarvo, johon pyritään kriittikittömästi. (Koskela 2009.)

Turvaton, aikuisten hallitsema julkinen tila

Lapset jäsenivät turvallisuutta suhteessa sekä julkisiin tiloihin että maailmanlaajuisiin, turvallisuuteen vaikuttaviin asioihin. Lapsille julkinen tila näyttäytyi verrattain turvattomana. Lapset kuvasivat esimerkiksi omaa paikkakuntaansa turvallisiksi tai melko turvallisiksi, mutta he toivat esille useita turvallisuutta heikentäviä asioita paikkakunnallaan. Tällaisia olivat autojen ylinopeudet, aggressiiviset koirat ja huumeiden käyttö: ”On pelottavaa miten paljon huumeita on nuorten keskuudessa.” Turvallisuutta heikentävät tekijät sijoitettiin tiettyihin alueisiin. Lapset kertoivat, että paikkakunnalla on tiettyjä alueita ja taloja, joissa huumeita käytetään, ja näitä alueita on siksi syytä välttää. Myös vuoden- ja vuorokaudenaika vaikutti lasten turvallisuuden tunteeseen julkisilla paikoilla. Kesäöisin ja talvella pimeään aikaan koettiin enemmän turvattomuutta. Jeni Hardenin (2000) mukaan synnä lasten pelkoihin julkista tilaa kohtaan on lasten ja aikuisten välillä vallitseva valta-asetelma: julkinen tila on lähtökohtaisesti aikuisten hallitsema, ja lapset ovat siellä haavoittuvassa asemassa.

Koskelan (2009) ajatuksiin peilaten lasten peiloissa julkista tilaa kohtaan on kyse myös turvayhteiskunnan kasvatuskulttuurista. Vanhemmat kanoavoivat lasten pelot julkiseen tilaan ja uskottelevat vieraiden ihmisten olevan vaarallisia, vaikka esimerkiksi väkivallan todennäköisyys on suurempaa yksityisessä kuin julkisessa tilassa (Koskela 2009). Vieraiden ihmisten pelko tuli esille myös tässä tutkimuksessa, kun lapset kertoivat pelkäävänsä ”siltoin, kun tuntematon ihminen seuraa”. Kukaan lapsista ei kertonut, että heille itselleen olisi tapahtunut mitään pahaa julkisilla paikoilla. Turvayhteiskunnassa tyypillisiä ovat kollektiiviset paniikit, jotka syntyvät, kun yksittäisistä lapsiin kohdistuvista väkivalta- tai hyväksikäyttötapauksista uutisoidaan laajasti mediassa. Uutisointi johtaa helposti siihen, että tapaukset mielletään laajamittaiseksi ongelmaksi ja niiden uskotaan olevan yleisiä, jolloin seuraa ylireagointia. (Koske-

la 2009.) Myös Anthony Giddens (1999) on todennut, että riskiyhteiskuntaan kuuluu riskien julkistaminen mahdollisimman laajasti. Näin toimitaan, jotta ihmiset saataisiin uskomaan, että riski on todellinen.

Maailmaa lapset kuvasivat joko yksinomaan tai osittain turvattomaksi. Osa lapsista oli sitä mieltä, että maailmassa on sekä turvallisia että turvattomia paikkoja: ”On monia hyviä paikkoja, mutta myös huonoja paikkoja (...) jos ajattelee sotaa niin monessa paikassa maailmassa on tosi turvatonta.” Lapset kertoivat monista maailmanlaajuisista ilmiöistä ja ongelmista, jotka pelottavat heitä. Tällaisia olivat sota Ukrainassa, ilmastonmuutos, nälkähätä, asunnottomuus, lapsikauppa, mielenterveysongelmat ja aseet. Lapset eivät kokeneet näiden asioiden vaikuttavan suoraan omaan elämäänsä, mutta niiden koettiin heikentävän turvallisuutta maailmassa. Samojen asioiden on todettu aiheuttavan nuorille turvattomuutta muissakin tutkimuksissa (Myllyniemi & Kiilakoski 2019; The Europe Kids Want 2019).

Julkinen tila poliittisena tilana tuli esille lasten kanssa käydyissä keskusteluissa, kun he pohjivat turvallisuutta edistäviä asioita. Lasten mielestä turvallisuutta edistäisivät vallanvaihto Venäjällä, nälkähädän tiedostaminen, luonnonsuojelu sekä oikeanlainen ilmasto- ja sosiaalipolitiikka. Vallanvaihto Venäjällä nähtiin ratkaisuna sotaan Ukrainassa. Luonnonsuojeluun ja ilmastopolitiikkaan liittyen ehdotettiin uudelleenistutuksia hakattujen sademetsien tilalle ja ydinvoiman välttämistä. Lapset ehdottivat sellaista sosiaalipolitiikkaa, että kaikille asunnottomille hankittaisiin koti. Osa lapsista toi alla olevan aineistokatkelman tavoin esille, että isoihin ongelmiin, kuten ilmastomuutokseen tai nälkähätään, on vaikea löytää ratkaisuja ja että on mahdotonta tehdä maailmaa täysin turvallista.

Tutkija: Miten voimme tehdä maailmasta turvallisemman paikan?

Lapsi: On monia ongelmia, kun ajattelee esimerkiksi ilmastomuutosta, ja että löytykö ruokaa koko maailmalle. (...) Minä en keksi montaa ratkaisua. On monia ongelmia, jotka pitäisi ratkaista, mutta ei ratkaisutapoja.

Havaintoa siitä, että lapset näkevät ratkaisujen laajoihin ongelmiin olevan poliittisia ja monimutkaisia, tukevat aiemmat tutkimukset (esim. Meriläinen & Piispa 2020). Kiinnostavaa kuitenkin on, että lapset eivät tuoneet keskusteluissa esille millään tavalla omaa rooliaan edellä mainittuihin turvallisuutta yhteiskunnassa ja maa-

ilmassa edistäviin asioihin. Turvallisuuden edistämisen nähtiin olevan aikuisten tehtävä. Lapsille julkinen tila ei siis näyttäytynyt tilana, jossa he itse pääsisivät edistämään turvallisuutta. Kertooko havainto siitä, että lapset ovat haluttomia vaikuttamaan turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon tai eivätkö he koe sitä mahdolliseksi? Elina Stenvall (2018) on todennut, että lasten osallisuutta ja toimijuutta tulisi tarkastella arkisina kokemuksina ja tunnistaa ne asiat, jotka ovat lapsille itselleen merkityksellisiä. Tässä tapauksessa kyse voikin olla siitä, että lapset eivät kokeneet esille tuomiaan asioita oman elämänsä kannalta niin merkitykselliseksi, että he olisivat kokeneet tarvetta pyrkiä vaikuttamaan niihin. Toisaalta kyse voi olla siitä, että lapset eivät tunnistanee vaikuttamisen tapoja, sillä lasten mahdollisuudet toimia ovat yhteiskunnassa rajatut (Stenvall 2018). Lopulta aikuiset määrittelevät ne tilanteet, joissa lapsilla on pääsy julkiseen tilaan.

Johtopäätökset

Tämän artikkelin tarkoituksena oli selvittää, miten 6–16-vuotiaat lapset hahmottavat turvallisuutta edistäviä ja heikentäviä tekijöitä suhteessa julkiseen, puolijulkiseen ja yksityiseen tilaan. Tutkimuksen perusteella turvallisuus näyttäytyi lapsille kaikkii edellä mainittuihin ulottuvuuksiin liittyvänä asiana. Vaikka rajat julkisen ja yksityisen tilan välillä ovat hälventyneet (Wyness 2014), lasten turvallisuuden tunteen kannalta yksityisen tilan merkitys on suuri: se on lapsille eräänlainen ”turvasatama” (Harden 2000). Yksityisessä tilassa turvaa tuovat heidän lähellään olevat arkiset asiat, kuten koti, läheiset ihmiset ja mieleinen toiminta.

Smithin (2014) tavoin on huomioitava, että liiallinen turvautuminen yksityiseen tilaan voi toisaalta saada ulkoisen maailman näyttämään turvattomalta ja johtaa lasten autonomian ja liikkumisen rajoittamiseen. Yksityisen tilan suuri merkitys kääntyy kielteiseksi myös silloin, kun yksityisessä tilassa tapahtuu lasten turvallisuutta heikentäviä asioita. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan julkinen valta on viime kädessä vastuussa lasten turvallisuudesta, elleivät vanhemmat siihen kykene. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten yksityisen ja julkisen tilan rajat hälvenevät, eikä perhe ole yhteiskunnasta tai valtiosta erillinen yksikkö (Wyness 2014). Lasten turvallisuuden kannalta on myönteistä, että lapsilla on tä-

män tutkimuksen mukaan luottamusta niitä ammatillaisia kohtaan, joiden tehtävänä on puuttua yksityiseen tilaan.

Julkinen tila näyttäytyi lapsille yhtäältä tilana, jossa turvallisuutta määritetään suhteessa toisiin ihmisiin. Siinä missä yksityisessä tilassa ihmiset toivat lapsille turvaa, julkisessa tilassa ihmiset näyttäytyivät turvallisuutta heikentävänä tekijänä. Tuttuuden merkitys lasten turvallisuuden tunteen kannalta on suuri (Harden 2000). Toisaalta julkinen tila näyttäytyi lapsille Goffmanin (1959) kuvailemana näyttämönä, jossa ”kasvotyön” tekeminen on välttämättömyys. Lapsille ”kasvotyön” tekemisen tilanteita ovat esimerkiksi koulussa pidettävät esitykset ja kokeet, jotka aiheuttavat lapsille epäonnistumisen pelkoa ja siten turvattomuuden tunnetta. Ylipäättään lasten näkemyksiä voi kuvailla siten, että mitä julkisempi tila, sen turvattomampi. Siinä missä puolijulkista tilaa, koulua, kuvattiin vielä suhteellisen turvalliseksi tietyistä turvattomuutta aiheuttavista tekijöistä huolimatta, julkinen tila näyttäytyi lapsille lähes yksinomaan turvattomana. Turvattomuutta koettiin sekä omalla paikkakunnalla että maailmanlaajuisesti ilmenevien turvallisuutta heikentävien asioiden vuoksi.

Vaikka lapsilla oli useita ajatuksia siitä, miten turvallisuutta voisi yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti edistää, julkinen tila ei näyttäytynyt lapsille sellaisena Habermasin (1974) ja Arendtin (1958) kuvailemana poliittisena tilana, jossa he neuvottelisivat, loisivat yhteistä mielipidettä tai johon heillä olisi pääsy. Tässä tutkimuksessa lapset määrittivät julkisen tilan aikuisten tilaksi, kun kyse on turvallisuutta koskevasta päätöksenteosta. Lasten turvallisuudesta huolehtiminen toki kuuluu aikuisille. Sen ei kuitenkaan kuuluisi tarkoittaa sitä, että lapset suljetaan tai jätetään julkisen tilan ulkopuolelle turvallisuutta koskevissa asioissa ja päätöksenteossa. Esimerkiksi ilmastokysymyksiin julkisesti kantaa ottaneet lapset ovat osoittaneet, että lapset osaavat, pystyvät ja haluavat osallistua julkisessa tilassa käytäviin neuvotteluihin, kun se vain tehdään heille mahdolliseksi (Wahlström ym. 2019).

Lasten näkemykset turvallisuudesta piirtävät tärkeän kuvan tämän päivän riski- tai turvayhteiskunnasta: turvaa lasten elämään tuovat arjen perusasiat, mutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti lapset näkevät useita turvallisuutta heikentäviä asioita. Riskiyhteiskunnan käsitettä on kritisoitu nuorten näkökulmasta (Austen 2009), mutta useiden aiemmin tunnistettujen riskien, esimerkiksi tartuntatautien maailmanlaajuisen leviämisen tai sodan syttymisen, realisoituminen on tehnyt käsitteestä ehkä entistäkin ajankohtaisemman. Beckin (1992) riskiyhteiskunnan määritelmän mukaisesti nyt realisoituneet riskit ovat globaaleja ja rajoittumattomia.

Vaikka riskit ovat tulleet osaksi suomalaisten lastenkin elämää, se ei ole vaarallisempaa kuin aiemminkaan. Lapset tässä tutkimuksessa eivät tuoneet esille, että maailmanlaajuisesti turvallisuutta heikentävät asiat vaikuttaisivat välittömästi heidän omaan arkeensa. Riskiyhteiskuntaan kuitenkin kuuluu korostunut tarve kontrolloida riskejä ja tulevaisuutta osana poliittista päätöksentekoa (Giddens 1999). Riskien ja tulevaisuuden kontrollointi ei lasten turvallisuuden tunteen kannalta ole huono asia. Olennaista on, että myös lasten ja nuorten näkemykset otetaan vakavasti turvallisuutta koskevassa päätöksenteossa.

Tähän tutkimukseen liittyy rajoitteita, jotka on huomioitava tuloksia tarkasteltaessa. Vaikka tutkimuksen aineisto oli laadullista analyysia ajatellen varsin hyvän kokoinen, otoskooltaan suurempi aineisto olisi tarjonnut mahdollisuuden vertailla lasten näkemyksiä taustatekijöiden, kuten iän ja paikkakunnan mukaan. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät, keskustelu ja piirtäminen, ovat lapsuudentutkimuksessa usein hyödynnettyjä menetelmiä. Kun tutkimuksen teema on sensitiivinen, toimivampia menetelmiä voivat joissakin tilanteissa olla esimerkiksi yksilöhaastattelut tai kysely, johon vastataan anonymisti. Näin lapset rohkaistuvat mahdollisesti kertomaan yksityiseen tilaansa liittyviä arkaluontoisia asioita.

Saapunut 1.3.2023
Hyväksytty 4.10.2023

KIRJALLISUUS

- Ahmed, Makhthoom & Sabir, Imran & Zaman, Muhammad (2022) Children's Perceptions of their Safety and Agency in Pakistan. *Child Indicators Research* 15, 959–987.
- Arendt, Hannah (1958) *The Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ariès, Philippe (1962) *Centuries of Childhood. A Social History of Family Life*. New York: Alfred A. Knopf.
- Austen, Liz (2009) The social construction of risk by young people. *Health, Risk & Society* 11 (5), 451–470.
- Beck, Ulrich (1992) *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Elsley, Susan (2004) Children's Experience of Public Space. *Children & Society* 18 (2), 155–164.
- Giddens, Anthony (1999) Risk and Responsibility. *The Modern Law Review* 62 (1).
- Goffman, Erving (1959) *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor Books.
- Goffman, Erving (2012) *Vuorovaikutuksen sosiologia*. Tampere: Vastapaino.
- Habermas, Jürgen (1974) "The Public Sphere". *New German Critique* 1 (3), 49–55.
- Harden, Jeni (2000) There's no place like home. The public/private distinction in children's theorizing of risk and safety. *Childhood* 7 (1), 43–59.
- James, Allison & Jenks, Chris & Prout Alan (1998) *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Katz, Carmit & McLeigh, Jill & El szwec, Bat (2017) Preschools' perceptions of neighborhood environment, safety, and help-seeking. *Children and Youth Services Review* 73, 197–204.
- Kiilakoski, Tomi & Laine Riku (2022) Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.) *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. 9–92.
- Koskela, Hille (2009) Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus.
- Lahti, Vesa-Matti (2020) Korona toi riskiyhteiskunta-ajattelun takaisin. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/blogit/korona-toi-riskiyhteiskunta-ajattelun-takaisin/>.
- Livingstone, Sonia (2005) Mediating the public/private boundary at home: children's use of Internet for privacy and participation. *Journal of Media Practice* 6 (1), 41–51.
- Mehtäläinen, Jouko & Niilo-Rämä, Mikko & Nissinen, Virva (2017) Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet. Kansainvälisen ICCS 2016 -tutkimuksen päätulokset. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Meriläinen, Niina & Piispa, Mikko (2020) "Antaa isojen herrojen ja rouvien päättää" – Ammattikoulu- nuorten osallisuus ja vaikuttaminen ilmastomuutoksen ajassa. Teoksessa Elina Pekkarinen & Terhi Tuukkanen (toim.) *Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet*. Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutettu, 131–144.
- Mielityinen, Laura & Hautamäki, Sari & Hakala Venla & Fagerlund, Monica & Ellonen, Noora (2023) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5.
- Moore, Tim (2017) Children and young people's views on institutional safety: It's not just because we're little. *Child Abuse & Neglect* 74 (4), 73–85.
- Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi (2019) Tilasto-osio. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto ja opetus- ja kulttuuriministeriö, 11–112. Helsinki.
- Ranta, Klaus (2021) Nuoren sosiaalisten tilanteiden pelon tunnistaminen, arviointi ja hoito. *Duodecim* 137, 2409–2417.
- Robinson, Sally & Graham, Anne (2020) Feeling safe, avoiding harm: Safety priorities of children and young people with disability and high support needs. *Journal of Intellectual Disabilities* 25 (4), 583–602.
- Smith, Kylie (2014) Discourses of childhood safety: what do children say? *European Early Childhood Education Research Journal* 22 (4), 525–537.
- Stenvall, Elina (2018) Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus: Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Tampere: Tampere University Press.
- The Europe Kids Want. Sharing the views of children and young people across Europe (2019) UNICEF and Eurochild. https://eurochild.org/uploads/2020/11/Euro_Kids_Want_Brochure_Nov2019.pdf.
- Tuukkanen, Terhi (toim.) (2022) *Lapsibarometri 2022*. "Jos joku on mun lähellä, silloin mä en pelkää" – lasten näkemyksiä turvallisuudesta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2022:9. Jyväskylä.
- Valtioneuvosto (2021) Lapset, nuoret ja koronavirüs. Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:2. Helsinki.
- Wahlström, Mattias & Kocyba, Piotr & De Vydt, Michiel & de Moor, Joost (2019) Protest for a future: Composition, mobilization and motives of the participants in Fridays For Future climate protests on 15 March, 2019 in 13 European cities. https://eprints.keele.ac.uk/id/eprint/6571/7/20190709_Protest%20for%20a%20future_GCS%20Descriptive%20Report.pdf.
- Weintraub, Jeff (1997) The Theory and Politics of the Public/Private Distinction. In Jeff Weintraub & Krishan Kumar (eds.) *Public and Private in Thought and Practice. Perspectives on a Grand Dichotomy*. Chicago: The University of Chicago Press, 1–42.
- Wyness, Michael (2014) Children, Family and the State: Revisiting Public and Private Realms. *Sociology* 48 (1), 59–74.

ENGLISH SUMMARY

Terhi Tuukkanen: Private, semi-public and public spaces in children's views on security (Yksityinen, puolijulkinen ja julkinen tila lasten turvallisuutta koskevissa näkemyksissä)

This article explores Finnish children's views on what they think promotes and what reduces their security. It is based on a study of how children aged 6–16 years view security in relation to private, semi-public and public spaces. The distinction between “private” and “public” is one of the central preoccupations in sociological analysis of western society, politics and everyday life. The purpose of this article is to bring children's views into the socio-political debate on security. The data was collected among preschool, primary school and lower secondary school children in 2022. We met a total of 52 children in three groups to discuss security with them. The data was analysed using theory-driven content analysis.

The results indicated that the private space is important for children and their sense of security. In the private space, the children said they gained a sense of security for example from having a home and people close to them. The semi-public space was seen as both a secure and an insecure space, while the public space was mainly considered insecure. They named many issues in their own town and in the world that reduced their sense of security, such as drug use and war. Although the children had several ideas about how security could be promoted in Finnish society as well as globally, they did not see the public space as a political space to which they had access. Rather, they defined the public space as one in which adults made decisions related to children's security. It is essential that children's views are taken seriously in decision-making regarding security.

Keywords: children, security, private space, semi-public space, public space.

KIRJOITTAJA

Tuukkanen, Terhi, YTT, erikoistutkija, lapsiasiavaltuutetun toimisto / vieraileva tutkija, Jyväskylän yliopisto (terhi.tuukkanen[at]oikeus.fi)